# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 22ας Μαρτίου 1990 *

Στην υπόθεση C-83/89,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hof van beroep te Antwerpen προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

**Openbaar Ministerie και Minister van Financiën**

και

**Vincent Houben,**

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου σχετικά με τα αγαθά που βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. N. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, T. Koopmans, G. F. Mancini, T. F. O'Higgins και M. Díez de Velasco, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η βελγική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Koen Lenaerts, δικηγόρο Βρυξελλών,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον René Barents, μέλος της νομικής της υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Minister van Financiën, εκπροσωπούμενου από τον I. Maselis, δικηγόρο Βρυξελλών, και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 1989,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου 1990,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Με απόφαση της 10ης Μαρτίου 1989, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Μαρτίου 1989, το Hof van beroep te Antwerpen υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, διάφορα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, όσον αφορά εμπορεύματα που κυκλοφορούν εντός της Κοινότητας. Ειδικότερα, τα ερωτήματα αφορούν την έννοια της έκφρασης « εμπορεύματα που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία » των άρθρων 9, παράγραφος 2, και 10, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και το βάρος της αποδείξεως, όσον αφορά την τήρηση των διατυπώσεων εισαγωγής τέτοιων εμπορευμάτων στην Κοινότητα και της καταβολής των δασμών που, ενδεχομένως, οφείλονται.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής διώξεως που άσκησε η Openbaar Ministerie ( Εισαγγελική Αρχή ) και ο μηνυτής Minister van Financiën ( Υπουργός των Οικονομικών ) του Βασιλείου του Βελγίου κατά του Houben, ο οποίος κατηγορείται ότι εισήλθε στο Βέλγιο, προερχόμενος από τη Γερμανία, έχοντας στην κατοχή του ένα στερεοφωνικό συγκρότημα ιαπωνικής κατασκευής, ενσωματωμένο στο αυτοκίνητό του, χωρίς να έχει υποβάλει την υπό του νόμου απαιτούμενη διασάφηση και χωρίς να έχει καταβάλει τους οφειλόμενους για την εισαγωγή αυτή δασμούς.

3 Το Rechtbank van eerste aanleg του Tongeren, το οποίο επελήφθη της υποθέσεως, κρίνοντας ότι τα γεγονότα για τα οποία ο τελευταίος κατηγορείτο δεν είχαν αποδειχθεί, αθώωσε τον Houben με απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1986. Κατά της αποφάσεως αυτής η Openbaar Ministerie και ο μηνυτής Minister van Financiën άσκησαν έφεση ενώπιον του Hof van beroep te Antwerpen, το οποίο, προκειμένου να επιλύσει τη διαφορά, ανέστειλε τη σχετική διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« Μπορεί ένα εισαχθέν από τρίτη χώρα σε κράτος μέλος αγαθό να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε " ελεύθερη κυκλοφορία " όταν το εν λόγω αγαθό έχει εισαχθεί σε άλλο κράτος μέλος, έστω και αν δεν καταβλήθηκαν εισαγωγικοί δασμοί στο πρώτο κράτος μέλος;

Αν γίνει δεκτό ότι ένα αγαθό βρίσκεται σε " ελεύθερη κυκλοφορία " μόνο εφόσον έχουν δεόντως τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και έχουν καταβληθεί οι δασμοί, πρέπει να τεκμαίρεται ότι οι υποχρεώσεις αυτές έχουν εκπληρωθεί, όταν τα αγαθά βρίσκονται εντός κράτους μέλους ή πρέπει να τεκμαίρεται ότι οι υποχρεώσεις αυτές δεν έχουν εκπληρωθεί, εκτός αν ο κάτοχος των αγαθών αποδεικνύει το αντίθετο;

Γενικότερα, οφείλει αυτός που εισήγαγε αγαθά καταγωγής τρίτης χώρας από ένα κράτος μέλος σε άλλο κράτος μέλος να αποδείξει, προκειμένου να αναγνωριστεί ότι τα αγαθά αυτά βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ΕΟΚ, ότι κατέβαλε τους δασμούς στο πρώτο κράτος μέλος; »

4 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, οι σχετικές κοινοτικές διατάξεις, η εξέλιξη της διαδικασίας καθώς και οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

5 Τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα μπορούν να συνοψιστούν στα εξής δύο ερωτήματα.

6 Το πρώτο ερώτημα αφορά το ζήτημα αν είναι δυνατό, και υπό ποιες προϋποθέσεις, να θεωρηθεί ότι ένα εισαχθέν από τρίτη χώρα εμπόρευμα βρίσκεται σε « ελεύθερη κυκλοφορία » εντός της Κοινότητας, έστω και αν ούτε οι διατυπώσεις εισαγωγής έχουν συμπληρωθεί ούτε οι δασμοί έχουν καταβληθεί.

7 Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορά το ζήτημα ποιος φέρει το βάρος της αποδείξεως, κατά την εισαγωγή από ένα κράτος μέλος σε άλλο, ότι τα εμπορεύματα που συνοδεύονται από τους ταξιδιώτες ή περιέχονται στις αποσκευές τους βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας.

**Επί του πρώτου ερωτήματος**

8 Στο ερώτημα αυτό η απάντηση δίνεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, της Συνθήκης, κατά το οποίο « θεωρούνται ότι ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός κράτους μέλους τα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών, για τα οποία έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και εισπραχθεί σ' αυτό το κράτος μέλος οι απαιτούμενοι δασμοί και φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος, και για τα οποία δεν έχουν επιστραφεί ολικώς ή μερικώς αυτοί οι δασμοί και επιβαρύνσεις ».

9 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 15ης Δεκεμβρίου 1976, Donckerwolcke ( 41/76, Rec. 1976, σ. 1921 ), λογίζονται ως προϊόντα που βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία τα προϊόντα τα οποία, προερχόμενα από τρίτο κράτος, έχουν κανονικά εισαχθεί σε οποιοδήποτε από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του προαναφερθέντος άρθρου 10.

10 Πράγματι, η διάταξη αυτή δεν κάνει διάκριση μεταξύ εμπορευμάτων που έχουν εισαχθεί από τρίτη χώρα και κυκλοφορούν εντός κράτους μέλους όπου έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και καταβληθεί οι διάφοροι δασμοί και εμπορευμάτων τα οποία, μετά την κανονική συμπλήρωση των διατυπώσεων εισαγωγής και την καταβολή των διάφορων δασμών εντός κράτους μέλους, εισάγονται, στη συνέχεια, σε άλλο κράτος μέλος.

11 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 9 και 10 της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι τα εμπορεύματα που εισάγονται από τρίτη χώρα εντός της Κοινότητας θεωρούνται ότι βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία, εφόσον έχουν συμπληρωθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και έχουν καταβληθεί οι διάφοροι δασμοί.

**Επί του δευτέρου ερωτήματος**

12 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, το πρόβλημα αυτό της αποδείξεως ρυθμιζόταν από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 222/77 του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1976, περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/003, σ. 3), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 983/79 του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 1979 (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/007, σ. 215). Επομένως, πρέπει να ερμηνευθεί η ρύθμιση αυτή.

13 Πρέπει, καταρχάς, να υπομνησθεί ότι ο κανονισμός 222/77 προβλέπει δύο διαδικασίες κοινοτικής διαμετακομίσεως. Η μία, καλούμενη διαδικασία εξωτερικής διαμετακομίσεως, εφαρμόζεται κατ' ουσίαν, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 222/77, επί των εμπορευμάτων που δεν πληρούν τους όρους των άρθρων 9 και 10 της Συνθήκης, δηλαδή των εμπορευμάτων που προέρχονται από τρίτες χώρες και δεν βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας· τα εμπορεύματα αυτά πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 222/77, να αποτελέσουν το αντικείμενο δηλώσεως συντασσόμενης επί εντύπου Τ1. Το έντυπο αυτό, το οποίο θεωρείται από την αρμόδια τελωνειακή αρχή, αποτελεί την απόδειξη του μη κοινοτικού χαρακτήρα των εμπορευμάτων αυτών.

14 Η άλλη, καλούμενη διαδικασία της εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως, εφαρμόζεται κατ' ουσίαν, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού, επί των εμπορευμάτων που πληρούν τους όρους των άρθρων 9 και 10 της Συνθήκης, δηλαδή των εμπορευμάτων που κατάγονται από κράτη μέλη ή βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας και ονομάζονται « κοινοτικά εμπορεύματα ». Τα εμπορεύματα αυτά πρέπει να αποτελέσουν, σύμφωνα με το άρθρο 39, παράγραφος 1, του προαναφερθέντος κανονισμού, το αντικείμενο δηλώσεως συντασσόμενης επί εντύπου Τ2. Το έντυπο αυτό, το οποίο θεωρείται από την αρμόδια τελωνειακή αρχή, αποτελεί την απόδειξη του κοινοτικού χαρακτήρα των εμπορευμάτων αυτών.

15 Πρέπει, περαιτέρω, να επισημανθεί ότι, από ειδικές διατάξεις του κανονισμού 222/77, προβλέπονται περιπτώσεις κατά τις οποίες κοινοτικά εμπορεύματα δεν κυκλοφορούν σύμφωνα με τη διαδικασία της εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως.

16 Για τα κοινοτικά αυτά εμπορεύματα που δεν κυκλοφορούν σύμφωνα με τη διαδικασία της εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως, όταν η τελευταία δεν είναι υποχρεωτική,

ο κανονισμός (ΕΟΚ) 223/77 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1976, περί των διατάξεων εφαρμογής, ως και των μέτρων απλουστεύσεως του καθεστώτος της κοινοτικής διαμετακομίσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/012, σ. 27) προβλέπει ως μέσον αποδείξεως το παραστατικό T2 L, του οποίου το περιεχόμενο είναι αντίστοιχο προς αυτό του παραστατικού T2 της εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως (βλέπε ένατη αιτιολογική σκέψη και άρθρο 1, παράγραφος 8, του κανονισμού 223/77).

17 Από τα ανωτέρω απορρέει ότι με τους κανονισμούς 222/77 και 223/77 τίθεται ο κανόνας ότι ο κοινοτικός χαρακτήρας των εμπορευμάτων πρέπει να αποδεικνύεται, εκτός προβλεπόμενης εξαιρέσεως, αποκλειστικά μέσω του παραστατικού T2 ή του παραστατικού T2 L.

18 Πρέπει, στη συνέχεια, να επισημανθεί ότι το άρθρο 49, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 222/77, όπως τροποποιήθηκε από τον προαναφερθέντα κανονισμό 983/79, ορίζει:

« 1) Το καθεστώς της κοινοτικής διαμετακομίσεως δεν είναι υποχρεωτικό για τις μεταφορές εμπορευμάτων συνοδευομένων υπό των ταξιδιωτών ή περιεχομένων στις αποσκευές τους, εφόσον δεν πρόκειται για εμπορεύματα που προορίζονται για εμπορικούς σκοπούς.

2) Οι διατάξεις της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας περί ελευθέρας κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, εφαρμόζονται στα εμπορεύματα που σύμφωνα με την παράγραφο 1, δεν κυκλοφορούν υπό το καθεστώς της κοινοτικής διαμετακομίσεως:

α) όταν δηλούνται ως κοινοτικά εμπορεύματα, χωρίς να υφίσταται αμφιβολία ως προς την ειλικρίνεια της δηλώσεως αυτής·

β) στις λοιπές περιπτώσεις, επί τη προσκομίσει παραστατικού εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως που εκδίδεται για να πιστοποιηθεί ο κοινοτικός χαρακτήρας των εμπορευμάτων αυτών. »

19 Από την τελευταία αυτή διάταξη προκύπτει ότι, στην περίπτωση μεταφοράς εμπορευμάτων που δεν προορίζονται για εμπορικούς σκοπούς, αρκεί, προκειμένου τα εμπορεύματα που συνοδεύονται από ταξιδιώτη ή περιέχονται στις αποσκευές του να θεωρούνται ως κοινοτικά, δήλωση που να μην αφήνει καμιά αμφιβολία ως προς την ειλι-

κρίνειά της· μόνο σε περίπτωση αμφιβολίας των τελωνειακών αρχών οφείλει ο ταξιδιώτης να προσκομίσει παραστατικό εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως (T2 ή T2 L).

20 Πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί, ως προς το ζήτημα αυτό, ότι το γεγονός ότι το επίμαχο εμπόρευμα κατασκευάστηκε σε τρίτη χώρα δεν αρκεί για να δημιουργήσει από μόνο του αμφιβολίες κατά την έννοια της προαναφερθείσας διατάξεως. Οι αμφιβολίες των τελωνειακών αρχών ως προς την ειλικρίνεια της δηλώσεως του ταξιδιώτη πρέπει να ερείδονται επί αντικειμενικών στοιχείων τα οποία να προκύπτουν, παραδείγματος χάρη, από τις συγκεκριμένες περιστάσεις της εν λόγω εισαγωγής ή πληροφορίες που οι εν λόγω αρχές έχουν λάβει σχετικά με την εισαγωγή αυτή. Οι υποκειμενικές εκτιμήσεις των επιφορτισμένων με τον έλεγχο υπαλλήλων δεν αρκούν για να υποχρεωθεί ο ταξιδιώτης να προσκομίσει παραστατικό εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως.

21 Η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη προς τον σκοπό της εν λόγω διατάξεως, δηλαδή τη διευκόλυνση της μεταφοράς των μη προοριζόμενων για εμπορικούς σκοπούς εμπορευμάτων τα οποία συνοδεύονται από τους ταξιδιώτες ή περιέχονται στις αποσκευές τους και την απαλλαγή των τελευταίων από το βάρος της αποδείξεως, που θα τους εξανάγκαζε να τηρούν τις διατυπώσεις που προβλέπονται από το καθεστώς της εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως.

22 Ενόψει των προηγούμενων σκέψεων πρέπει στο δεύτερο ερώτημα να δοθεί η απάντηση ότι η κοινοτική ρύθμιση πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση μεταφοράς εμπορευμάτων μη προοριζόμενων για εμπορικούς σκοπούς, η δήλωση του ταξιδιώτη που τα συνοδεύει ή στις αποσκευές του οποίου περιέχονται τα εν λόγω εμπορεύματα αρκεί ώστε να θεωρούνται αυτά ως κοινοτικά. Ωστόσο, ο ταξιδιώτης οφείλει να προσκομίσει παραστατικό εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως σε περίπτωση που υφίστανται, όσον αφορά την ειλικρίνεια της δηλώσεως αυτής, αμφιβολίες στηριζόμενες επί αντικειμενικών στοιχείων.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

23 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν το Βασίλειο του Βελγίου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ( έκτο τμήμα ),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Hof van beroep te Antwerpen, με απόφαση της 10ης Μαρτίου 1989, αποφαίνεται:

**1) Τα άρθρα 9 και 10 της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι τα εμπορεύματα που εισάγονται από τρίτη χώρα εντός της Κοινότητας θεωρούνται ότι βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία, εφόσον έχουν συμπληρωθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και έχουν καταβληθεί οι διάφοροι δασμοί.**

**2) Η κοινοτική ρύθμιση πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση μεταφοράς εμπορευμάτων μη προοριζόμενων για εμπορικούς σκοπούς, η δήλωση του ταξιδιώτη που τα συνοδεύει ή στις αποσκευές του οποίου περιέχονται τα εν λόγω εμπορεύματα αρκεί ώστε να θεωρούνται αυτά ως κοινοτικά. Ωστόσο, ο ταξιδιώτης οφείλει να προσκομίσει παραστατικό εσωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως σε περίπτωση που υφίστανται, όσον αφορά την ειλικρίνεια της δηλώσεως αυτής, αμφιβολίες στηριζόμενες επί αντικειμενικών στοιχείων.**

Κακούρης Koopmans

Mancini O' Higgins Díez de Velasco

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 22 Μαρτίου 1990.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του έκτου τμήματος

K. N. Κακούρης